

1700 Henrettelser

Langøra ved Værnes

Langøra ligger langs og vest av E6 og blir skjært i to av rullebanen på Værnes flyplass. Langøra hadde blitt benyttet som åsted siden 1614 da Henrik Meråkerfinn ble henrettet for trolldom. I eldre tider ble henrettelser vanligvis fullbyrdet på det stedet hvor forbrytelsen hadde funnet sted. Men utviklingen førte så til at Langøra ble benyttet som eksekusjonsplass ut i fra bestemmelsen i en kristen rett at grove forbrytere eller de som tar sitt eget liv skulle gravlegges "*der hvor sjø og grønn torv møtes*".

Henrettelsene ble en arena hvor makta kunne vise seg frem og befeste seg. Til og begynne med var levende begravning formelt et alternativ. Etter hvert overtok en offentlig skarpretter og liket ble etterpå brent på bålet. Så vidt jeg vet forefinnes det ytterst få dokumentasjoner fra levende begravelser. I forbindelse med søken etter rettshistorisk stoff rundt det svenske kaller "*tidelag*" (sex ned dyr), las jeg om en bevitnelse fra 1616 hvor statsholderen i Jönköping gir ordre om at den 18-årige tjenestegutten Tiufrid fra Sunnerbo herred "*skulle stå sin straff fullt ut og bli begravd levende sammen med kreaturet*". For øvrig kjenner vi til en lovsamling i England fra 1290 som slo fast at den som hadde samleie med jøder, buskap/kreatur ("*pecorantes*") eller en person av samme kjønn (homoseksuelle) skulle begraves levende.

Fra vårt eget nærområdet kjenner vi best til Ingeborg Klokkhaugens skjebne på Langøra i 1750, som fulgte Europas tradisjonelle metode, nemlig halshugging. Denne formen hadde vedvart i flere hundre år, hvor spesielt Elisabeth og Maria Stuart lot ca 600 personer komme under øksa. Mari Stuart ble selv henrettet på "tradisjonelt vis" på slottet Fotheringay den 8.februar i 1587, 44 år gammel.

Mest kjent er likevel de såkalte "heksebrenningene". I følge en av landets fremste eksperter, historiker Rune Blix Hagen i Tromsø, er det dokumentert nærmere 750 egentlige hekseprosesser, hvorav i overkant av 280 dødsdommer. Dersom en tar hensyn til de mange rettsdokumenter som er gått tapt, har det trolig vært ført 1400 slike saker for "retten" i Norge med et estimat på ca 350 dødsdømte.

Å brenne den dømte på bålet vekte i perioder av vår historie offentlig harme. Røyken fra bålet kunne spres og forårsake misvekst og ulykker. Med basis i den tro og indoktrinering som fant sted på den tiden kunne en faktisk snakke i overført betydning om "bra død" og "dårlig død". Dette henspiller seg på dødens ære, hvor det å tilstå og gi seg over til Gud ville forhindre at slekta satt tilbake med skammen. Troen var meget sterk hva gjaldt det evige liv og muligheten for å komme tilbake i neste liv. Dersom den dømte ikke tok imot Guds nåde ville det bringe ulykke ovenfor hans nærmeste. Fra flere henrettelser fortelles det om fedre som fortvilet ber sin sønn om

full erkjennelse og underkastelse. Spenning mellom maktas strategier og folkelige oppfatninger var der hele tiden, selv om det i løpet av årene tiltok andre former og uttrykk.

Måten å dø på var faktisk proporsjonal med underkastelsen. Ved full underkastelse ville en kunne bli henrettet på en mindre smertefull måte, samtidig som en var sikret evige frelse gjennom oppbevaringen av lekamet, eksempelvis i form av begravelse etter henrettelsen i stedet for bålbeiring.

Fra utlandet

Fra utlandet kjenner vi til en rekke grusomme metoder, i den forstand "pinefulle". Da Peter den store henrettet flere tusen strelitser – som hadde gjort opprør mens han var i vesten, lot han de bli begravet stående til halsen – med påfølgende "hestepolokamp". Etter slaget ved Poltava i 1709 lot Prins Menshikov og General Sheremetiev en del kosakker (Zaporozhne), deriblant kvinner og barn, bli "korsfestet", men ikke slik som jødene gjorde med Jesus, men ved å tre de ned på hesjestaur via endetarmen. Alt som en advarsel til sine egne mot å gå i fremmed tjeneste – og som et signal til svenskene om aldri mer forsøke å ta Russland. Svenskene stod der som fanger i et antall av nærmere 20 000 under ledelse av General Lewenhaupt - og måtte bivåne henrettelsene. Karl den 12 hadde flyktet over Dnepr og sørover til Tyrkia

Og selv om jeg fjerner meg mer og mer fra Trøndelag i denne artikkelen, vil jeg til slutt vandre videre i Europa og fortelle om hva som skjedde med mordere av "blått blod" i Frankrike. Da Henrik den 4 ble myrdet av Franco Ravaillac den 14.mai i 1610 ble han på linje med andre mordere av kongelige personer, straks - på ulike kroppsdelar - påfestet en rekke taustubber. Disse igjen ble festet til en rekke ville hester. Så skrek man kort og godt: "allez - allez", og mer er det vel ikke å si om den saken.